

Jarosław Gryz

Francuska "Biała Księga" 2008 - obrona i bezpieczeństwo narodowe

Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego 4, 87-109

2009/2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Francuska „Biała Księga” – obrona i bezpieczeństwo narodowe

W czerwcu 2008 r. została opublikowana we Francji strategia obrony i bezpieczeństwa narodowego w postaci dokumentu pod nazwą: „Obrona i bezpieczeństwo narodowe. Biała księga”. Jest ona efektem pracy, powołanej 23 sierpnia 2007 grupy ekspertów¹ pod przewodnictwem Jean-Claude Mallet². Uznali oni, że kształt francuskiej obrony i bezpieczeństwa narodowego musi być funkcją przewidywanych potrzeb w tej sferze, a nie wynikać z przyzwyczajień lub z góry przyjętych założeń³. Dlatego też „Biała księga” zawiera uaktualnioną globalną strategię obrony i bezpieczeństwa narodowego w obliczu współczesnych wyzwań. Strategia ta ma zagwarantować ochronę fundamentalnych interesów narodowych, w wymiarze narodowym, europejskim i międzynarodowym i przeciwdziałać konsekwencją takich zagrożeń jak: terroryzm, proliferacja broni masowego rażenia oraz negatywne skutki globalizacji.

1. Ocena środowiska bezpieczeństwa i wizja bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku

Dokument „*Obrona i bezpieczeństwo narodowe. Biała księga*”⁴ jest pierwszą strategią bezpieczeństwa, w tworzenie której zaangażowany został parlament. Uwzględniono w niej także oczekiwania opinii publicznej⁵. Jest ona wynikiem strategicznego przeglądu bezpieczeństwa narodowego, co różni ją od poprzednich edycji „Białej księgi”⁶. Dokument ten różni się od poprzednich nie tylko okresem historycznym, w którym został przygotowany, lecz także kompleksowym ujęciem strategii bezpieczeństwa obejmującej nie tylko bezpieczeństwo militarne (obronę), ale również inne niemilitarne obszary bezpieczeństwa narodowego.

¹ Allocution à l'occasion de l'installation de la commission chargée d'élaborer un nouveau Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale. (<http://militant13over-blog.com/article-11950970.html>).

² Jean-Claude Mallet – wybitny francuski specjalista od spraw strategicznych. Zajmował m. in. stanowiska szefa Dyrekcji ds. Strategicznych Ministerstwa Obrony Francji i Sekretarza Generalnego Obrony Narodowej

³ Allocution, *op. cit.*

⁴ Défense et Sécurité nationale. Le Livre blanc. Odile Jacob/ La Documentation française. Paris 2008.

⁵ *Ibidem.*

⁶ Pierwsza „Biała księga” określała strategię Francji po opuszczeniu przez ten kraj w roku 1966 zintegrowanej struktury militarnej Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO) w sytuacji podziału świata i Europy na przeciwstawne bloki wojskowo-polityczne i oparciu pokoju międzynarodowego o zasadę gwarantowanego wzajemnego zniszczenia. Natomiast druga „Biała księga” (1994 r.) stanowiła adaptację strategii francuskiej do zmian, jakie nastąpiły w latach 90. XX wieku, po rozpadzie Związku Radzieckiego i Układu Warszawskiego.

Największą nowością omawianej „Białej księgi” jest właśnie kompleksowe ujęcie interesów bezpieczeństwa Republiki Francuskiej, bez ograniczania się wyłącznie do problemów obrony militarnej. Definiuje ona strategię bezpieczeństwa narodowego, która stanowi odpowiedź na całokształt wyzwań i zagrożeń mogących zagrozić życiu narodu. Bezpieczeństwo narodowe obejmuje politykę obrony militarnej, lecz nie ogranicza się do niej. Aby lepiej zapewnić obronę interesów Francji i ochronę jej ludności, strategia bezpieczeństwa narodowego wspierana jest przez politykę bezpieczeństwa wewnętrznego – w zakresie wszytkiego, co nie służy bezpieczeństwu indywidualnemu osób i dóbr lub utrzymaniu porządku – i przez politykę ochrony ludności (*la securite civile*). Inne polityki takie, jak polityka zagraniczna i polityka ekonomiczna, służą także bezpośrednio bezpieczeństwu narodowemu. Ponadto dokument ten zawiera ocenę środowiska i bezpieczeństwa, wyzwań i zagrożeń, cele strategii i polityki obrony w tym bezpieczeństwa narodowego, płaszczyzny i środki realizacji, a także wewnętrzne uwarunkowania sprzyjające jej urzeczywistnieniu.

W dokumencie stwierdza się, że od roku 1994, daty edycji poprzedniej „Białej Księgi o obronie”, na świecie dokonała się w wyniku globalizacji jakościowa zmiana. W tym czasie miały miejsce zarówno zjawiska pozytywne, jak i negatywne. Do pozytywnych należało:

- zwiększenie z 40% w roku 1987 do 63% w 2007 liczby państw demokratycznych, chociaż podkreśla się iż tendencja ta dotyczyła przede wszystkim obszaru Europy. W dokumencie tym zauważono także, że połowa ludności świata żyje nadal w reżimach totalitarnych, a niektóre państwa są demokratyczne tylko z nazwy⁷;
- rozwój sieci Internetu, znacząco rozszerzył możliwości dostępu do wiedzy i wykształcenia w wymiarze globalnym. Zdaniem autorów „Białej Księgi” ta rewolucja informatyczna uczyniła świat bardziej przejrzystym, bez granic;
- zmniejszenie ilości konfliktów zbrojnych;
- wzrost zdolności mobilizacji społeczności międzynarodowej;
- postępy integracyjne Europy.

Spośród zjawisk negatywnie oddziałujących na sferę bezpieczeństwa za najistotniejsze uznano negatywne skutki procesów globalizacji:

- szybkie rozprzestrzenianie się wszelkich form kryzysów politycznych, ekonomicznych i finansowych;
- wzrost nacjonalizmu, fanatyzmu religijnego, wybór autorytarnych form rządzenia;
- nierównomierne wykorzystanie pozytywnych skutków globalizacji; szczególnie w Afryce, Azji i Ameryce Łacińskiej, które znajdują się na marginesie globalizacji. Zdaniem autorów Księgi fakt ten, w połączeniu z szybkim rozprzestrzenieniem się informacji, powoduje zagrożenie dla stabilizacji międzynarodowej;
- wzrost roli aktorów niepaństwowych: organizacji poza rządowych, mass – mediów, zorganizowanej przestępczości;
- dynamika wzrostu ekonomicznego nowych mocarstw, powodująca zaostrzenie problemu zużycia energii oraz dostępu do bogactw naturalnych, a przede wszystkim surowców strategicznych. Za pośredni skutek tego procesu uznano także ocieplenie klimatu oraz narastanie napięcia na tle zaopatrzenia w surowce strategiczne:

⁷ Défense, *op. cit.*, s. 19.

- łatwość proliferacji broni masowego rażenia oraz wzrost liczby państw słabych, nie dysponujących tą bronią lub tracących atrybuty suwerenności;
- radykalny islam, terroryzm oraz prywatyzacja użycia siły militarnej;
- pojawienie się regionów, gdzie nie funkcjonują żadne normy prawne np. w Afryce (obszar subsaharyjski) lub na północy Pakistanu.

Ponadto autorzy Białej Księgi zwrócili uwagę na negatywne zjawiska, pośrednio determinujące stan bezpieczeństwa w wymiarze globalnym. Za takowe uznano: wzrost wydatków wojskowych na świecie, które w 2006 r. osiągnęły one wysokość 1200 mld \$⁸, nierozwiązane kryzysy o dużej skali oddziaływania. Za objęte nimi uznano obszary Bałkanów, tereny od Morza Śródziemnego po Indie, tzw. „róg Afryki”, rejon Wielkich Jezior oraz obszar Sahary. Natomiast w Azji za takie konflikty uznano spory o podłoże historycznym, czyli problem koreański, Kaszmir, Tajwan oraz sytuację wewnętrzną w Pakistanie i Afganistanie.

Konkluzją powyższych analiz jest przekonanie, że w perspektywie roku 2025 strategiczny punkt ciężkości, w sferze bezpieczeństwa, przesunie się w kierunku Azji. Państwa azjatyckie, głównie Chiny i Indie, staną się – obok Stanów Zjednoczonych i Europy – jednym z biegunów życia międzynarodowego. W tym horyzoncie czasowym znaczenie Europy i Ameryki zmaleje pod względem ekonomicznym i demograficznym. Prezentowany przez nie system rządów i system wartości będzie kontestowany przez radykalny islam. Jednocześnie Europa i Ameryka zachowają realną przewagę technologiczną i militarną, lecz i na tym polu wystąpi konkurencja ze strony nowych mocarstw⁹. Pomimo to jednoznacznie wskazuje się, że największym mocarstwem globalnym pozostaną Stany Zjednoczone Ameryki¹⁰.

Drugą konkluzją, z przeprowadzonych w tej sferze analiz, jest uznanie, iż poważnym problemem dla bezpieczeństwa międzynarodowego pozostaje słabość istniejącego systemu bezpieczeństwa zbiorowego. Większość instrumentów i instytucji bezpieczeństwa międzynarodowego (np. ONZ, MFW) oraz wielostronne instrumenty kontroli zbrojeń przeżywają podwójny kryzys: legitymizacji i efektywności. Kryzys legitymizacji wynika z braku zgody na reformę Rady Bezpieczeństwa ONZ. Odgrywa ona główną rolę w zachowaniu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, lecz jej skład nie odzwierciedla nowego układu sił na świecie. Jednocześnie nie zmieniła się, zrodzona u schyłku zimnej wojny, logika działania mocarstwowego.

Trzecia konkluzja to ocena rosyjskiej polityki oddziaływania międzynarodowego w aspekcie jej oddziaływania na środowisko bezpieczeństwa. Rosja próbuje połączyć powrót na arenę międzynarodową i swój status wielkiego mocarstwa z ofensywną retoryką w stosunku do niektórych państw europejskich, zwłaszcza w swoim sąsiedztwie. W strategii wyrażono opinię, iż państwo to ma pewne trudności z uświadomieniem sobie zmian, jakie nastąpiły po rozwiązaniu Układu Warszawskiego i po dokończeniu procesu przemian demokratycznych zapoczątkowanych w latach dziewięćdziesiątych. Próbuje ona testować efektywność nacisku, co najmniej ekonomicznego, na swoich sąsiadów. W podsumowaniu ocen rosyjskiej polityki stwierdza się jednoznacznie, iż jedną z najbardziej znaczących

⁸ Licząc w cenach stałych z 2007 roku jest to poziom z początku lat 90. XX wieku.

⁹ Pod określeniem „świat zachodni” rozumie się w „Białej księdze” Unię Europejską, USA i Kanadę. Termin „Europa” i „europejski” stosowany jest na określenie Unii Europejskiej.

¹⁰ *Op. cit.*, s. 36.

zmian w stosunku do ostatniej edycji „Białej Księgi” (1994 r.) jest ewolucja stosunków Rosji ze światem zachodnim i powrót do polityki mocarstwowości¹¹.

Ostatnią konkluzją tej części rozważań jest ocena stanu zagrożeń. W sytuacji przewagi technologicznej i militarnej państw zachodnich należy liczyć się z działaniami asymetrycznymi, ukierunkowanymi na najbardziej wrażliwe strony funkcjonowania społeczeństwa. Zakłócenia w przepływie dóbr, osób, bogactw, informacji mogą przybierać nieoczekiwane formy. Najgroźniejszą hipotezą jest atak terrorystyczny, o dużej skali, na terytorium Europy z wykorzystaniem środków niekonwencjonalnych, nuklearnych, chemicznych lub biologicznych, przeprowadzony podczas trwania działań wojennych w jednej ze stref, gdzie Europa posiada swoje interesy strategiczne. Dlatego strategia francuska musi uwzględnić konflikt o dużej skali na Bliskim Wschodzie. W tym kontekście ważnym problemem staje się kwestia broni nuklearnej, a zwłaszcza złamania zasady „równowagi odstraszania” i uzyskania dostępu do tej broni przez państwa położone na obszarach niestabilności oraz podejmowania przez organizacje terrorystyczne prób dotarcia do materiałów rozszczepialnych i środków przenoszenia broni nuklearnej.

2. Ocena poziomu zagrożenia Europy i Francji

Najważniejszym przesłaniem analiz zawartych w „Białej Księdze” jest uznanie, iż zarówno Republika Francuska, jak i sama Europa wydają się być bardziej podatne na ataki niż w czasie zimnej wojny. W „Białej Księdze” wyróżniono cztery geograficzne obszary bezpieczeństwa, gdzie rozwój sytuacji może mieć bezpośrednie negatywne skutki dla bezpieczeństwa Francji.

„Biała Księga” uznaje za możliwe rozszerzenie się strefy konfliktów na obszarze między Bliskim a Środkowym Wschodem i na pograniczu pakistańsko-afgańskim. Wręcz stwierdza się, iż zapobieganie konfliktom o dużej skali na obszarze Azji jest głównym zadaniem wszystkich aktorów międzynarodowych. Za drugi obszar konfliktogenny uznano region Afryki Subsaharyjskiej, a w dalszej kolejności obszar postradziecki i region Bałkanów. Równocześnie uznano, że społeczeństwa i państwa Europy są obecnie bardziej narażone na skutki zagrożeń, aniżeli w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Za najpoważniejsze zagrożenia uznano:

- terroryzm o podłożu islamskim, który ukazuje Francję i Europę jako cel swoich działań¹²;
- zagrożenie ataku raketami balistycznymi i manewrującymi. Francja jest w ich zasięgu, a przeciwdziałanie temu zagrożeniu, we francuskiej polityce bezpieczeństwa, powinno zajmować istotne miejsce, niezależnie od intencji państw, które takie zdolności rozwijają;
- ataki cyberterrorystyczne i przeciwko systemom informacyjnym o dużej skali;

¹¹ *Op. cit.*, s. 38.

¹² W „Białej księdze” używany jest termin „le djihadisme” – dżihad („święta wojna” z niewiernymi). Tak oceniany poziom zagrożenia terrorystycznego doprowadził do przyjęcia w roku 2006 „Białej księgi” dotyczącej bezpieczeństwa wewnętrznego w obliczu terroryzmu.

- szpiegostwo i próby uzyskiwania wpływów strategicznych. Uznaje się, że wzrost ofensywnej działalności wywiadowczej oraz dążenie do uzyskania wpływu na decyzje strategiczne ma na celu zmniejszenie politycznej i gospodarczej roli Francji w świecie. Działania te mają na celu uzyskanie informacji chronionych (tajnych) dotyczących strategii bezpieczeństwa, dyplomacji, technologii cywilnych i wojskowych i strategii firm francuskich. Wymusza to potrzebę kształcenia zdolności kontrwywiadowczych, oraz posiadania adekwatnych środków oddziaływania „miękkiej władzy (puissance douce – soft power), polegających na obecności w mediach i Internecie, kulturze firm oraz wyczuleniu na sprawy bezpieczeństwa osób odpowiedzialnych w sektorze publicznym i prywatnym;
- przestępczość zorganizowana;
- klęski żywiołowe i epidemiologiczne oraz katastrofy technologiczne i przemysłowe;
- możliwość narażenia na niebezpieczeństwo obywateli francuskich przebywających poza granicami kraju.

2.1. Hierarchizacja zagrożeń bezpieczeństwa Francji

W dokumencie stwierdza się, że przyspieszenie rozprzestrzeniania informacji, szybkość wymiany dóbr, jak i przemieszczania się osób zmieniło jednocześnie pozytywnie i negatywnie środowisko ekonomiczne, społeczne i polityczne a także kształt bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego. W stosunkach międzynarodowych pojawili się aktorzy nie państwowi i osoby indywidualne korzystające, w szerokim zakresie, z możliwości wynikających z globalizacji. Współczesna sytuacja jest tworzona przez różnorodne sprzeczne procesy nie mieszczące się w logice instytucjonalnej, społecznej, kulturalnej, militarnej, do której przyzwyczajono się w okresie post zimnowojennym. Hierarchia mocarstw uległa i ulega ciągłej zmianie. Świat nie stał się koniecznie bardziej niebezpiecznym, lecz stał się bardziej niestabilnym i nieprzewidywalnym. Pojawiły się możliwości powstania nowych kryzysów w szczególności na Bliskim Wschodzie i w Pakistanie. Francja i Europa znalazły się w sytuacji największego bezpośredniego vulnerabilite: terroryzm wywodzący się z dżihadu; ich terytoria znajdują się w perspektywie roku 2025 w zasięgu rakiet balistycznych rozwiniętych przez nowe mocarstwa, Pojawiły się też nowe wyzwania o charakterze zamierzonym, jak ataki na systemy informacyjne, i nie zamierzonym, jak kryzysy sanitarne i ekologiczne wywołane degradacją biosfery.

Tabela 1. Ocena możliwości wystąpienia poszczególnych zagrożeń bezpieczeństwa¹³

Rodzaj zagrożeń	Ocena prawdopodobieństwa	Formy zagrożeń
Obszar Francji metropolitalnej		
zamachy terrorystyczne	silne prawdopodobieństwo wystąpienia, występowanie od średniej do bardzo dużej skali	realne ryzyko użycia materiałów nuklearnych, promieniotwórczych, biologicznych i chemicznych
atak na systemy informacyjne	silne prawdopodobieństwo; od małej do dużej skali	pełne spektrum oddziaływania cyberterroryzmem
zagrożenie balistyczne	istniejące strony wielkich mocarstw lub „nowych” mocarstw	ze względu na przewidywany zasięg rakiet w 2025 r. poziom zagrożenia ze strony „nowych” mocarstw niewielki do średniego. Podkreśla się jednak potencjalnie znaczny jego zakres.
zagrożenie epidemiologiczne	prawdopodobieństwo występowania od średniego do znacznego	pełne spektrum oddziaływania
katastrofy naturalne i przemysłowe	prawdopodobieństwo występowania od średniego do znacznego	w przypadku metropolii podkreśla się zagrożenie powodziowe
przestępczość zorganizowana	prawdopodobieństwo wzrastające	wzrost handlu narkotykami, bronią, fałszerstw, pranie brudnych pieniędzy
Terytoria zamorskie		
Strefa Karaibów		
katastrofy naturalne	duże prawdopodobieństwo	wstrząsy sejsmiczne i cyklony
Gujana i strefa Oceanii		
małe prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożeń		

Źródło: opracowanie własne.

3. Założenia francuskiej strategii obrony i bezpieczeństwa do 2025 roku

Nadrzędnym celem francuskiej strategii bezpieczeństwa narodowego jest ochrona przed ryzykiem i zagrożeniami dla egzystencji narodu, a zwłaszcza:

- obrona ludności i terytorium, traktowane jako najważniejsze zadanie państwa;
- zabezpieczenie udziału Francji w kształtowaniu bezpieczeństwa europejskiego i międzynarodowego¹⁴;

¹³ W skali zagrożenia przyjęty jest stopień prawdopodobieństwa: mały (faible), średni (moyenne) i duży (forte) i skala zagrożenia: nieznaczna (faible), średnia (moyenne), duża (forte) i rozległa (severe).

¹⁴ Dotyczy to bezpieczeństwa samej Francji w aspekcie sytuacji poza jej granicami oraz odpowiedzialności jaką ona ponosi w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz zawartych sojuszy i umów międzynarodowych.

- obrona wartości republikańskich łączących naród i państwo; zasady demokracji, zwłaszcza wolności indywidualnej i zespołowej, poszanowanie godności człowieka, solidarność i sprawiedliwość.

Na realizację tych celów ukierunkowana jest nie tylko polityka obrony, czy polityka bezpieczeństwa wewnętrznego, ale także pozostałe polityki publiczne.

Dokonana analiza strategiczna pozwoliła na przedstawienie założeń francuskiej polityki bezpieczeństwa. Stwierdza się, że osnową bezpieczeństwa międzynarodowego powinno być bezpieczeństwo zbiorowe, a podejmowane działania na rzecz bezpieczeństwa winny opierać się o zasadę multilateralizmu. Podkreśla się jednak, że zasada ta nie zawsze sprawdzała się w latach 90. XX wieku (szczególnie w odniesieniu do Rwandy i Kosowa), a działania unilateralne powodują problemy z ich legitymizacją i efektywnością. Pomimo to Francja w swej polityce preferować będzie działania multilateralne bowiem są one nie tylko bardziej uprawnione, ale także efektywniejsze. Podkreślić również należy ścisły związek między przestrzeganiem praw człowieka a bezpieczeństwem międzynarodowym, między suwerennością państwa a przestrzeganiem na jego terytorium praw człowieka¹⁵.

Francja przywiązuje wielkie znaczenie do funkcjonowania Rady Bezpieczeństwa ONZ. Stwierdza się, że w świecie w którym głównym ryzykiem jest anarchia, akceptacja Rady Bezpieczeństwa ONZ dla użycia siły, powinna być zasadą¹⁶. Jednocześnie Francja uważa, że reforma Rady Bezpieczeństwa ONZ jest nakazem chwili. Skład jej stałych członków powinien być rozszerzony o mocarstwa, które mają wolę i zdolności działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego. Wymienia się tu zwłaszcza Republikę Federalną Niemiec, Japonię, Indie, Brazylię oraz „stałego reprezentanta Afryki”. Ponadto Francja uważa za zasadne rozszerzenie składu Rady Bezpieczeństwa o nowych niestałych członków. W efekcie Rada Bezpieczeństwa ONZ powinna odzwierciedlać zmiany, jakie nastąpiły w sytuacji geostrategicznej w świecie. Reprezentatywność Rady Bezpieczeństwa ONZ zwiększy legitymizację podejmowanych decyzji.

Założenia strategiczne przewidują także stosowanie polityki „soft power” i multilateralizmu zwłaszcza w dziedzinie zapobiegania konfliktom zbrojnym, proliferacji BMR i rozbrojenia. Działalność wielostronna powinna koncentrować się na: mediacji politycznej, misjach dobrych usług, kooperatywnym zarządzaniu i wykorzystaniu surowców naturalnych (woda, gaz, ropa naftowa), ochronie mniejszości narodowych (postrzeganych w oparciu o definicję OBWE), transparentności zapasów i zakupów uzbrojenia konwencjonalnego, uruchomieniu systemów informacyjnych natychmiastowego powiadamiania w przypadku klęsk żywiołowych, prewencyjnego wykorzystania sił pokojowych ONZ oraz określenia reżimów nieproliferaacji i kontroli zbrojeń. Działania te powinny być także prowadzone przy wykorzystaniu innych organizacji międzynarodowych, zwłaszcza organizacji wyspecjalizowanych w systemie ONZ oraz organizacji regionalnych i subregionalnych.

¹⁵ „Suwerenność państwa polega przede wszystkim na ochronie swojej ludności. Ani zasada nieingerencji w wewnętrzne sprawy państwa, ani jego suwerenność nie mogą być przywoływane dla obrony okropieństw, masakr lub innych form naruszenia w wielkiej skali międzynarodowego prawa humanitarnego”. *Op. cit.*, s. 123.

¹⁶ *Défense, op. cit.*, s. 115.

W wyniku zmian w środowisku bezpieczeństwa, w aktualnej „Białej księdze”, nastąpiła redefinicja głównych funkcji strategicznych. Koncentruje się ona wokół pięciu funkcji realizowanych przez francuskie siły obrony i bezpieczeństwa:

- wiedzy i antycypacji,
- prewencji,
- odstraszania,
- ochrony,
- interwencji.

Ich kombinacja powinna być elastyczna i skuteczna, powinna być zmienna w czasie i dostosowana do zmian w środowisku strategicznym. Stąd też „Biała księga” będzie regularnie aktualizowana przed przyjęciem każdej nowej ustawy o planowaniu rozwoju sił zbrojnych i bezpieczeństwa wewnętrznego. W zakresie operacyjnego wykorzystania sił zbrojnych Francji wyklucza się, w przewidywalnym czasie, ich udział w operacjach, o czysto wojskowym charakterze, na terytorium narodowym. Rola sił zbrojnych ogranicza się do wsparcia władzy publicznej w obliczu zagrożeń o charakterze niemilitarnym. Strategia przewiduje natomiast udział sił zbrojnych w operacjach mieszanych, cywilnych i wojskowym poza terytorium narodowym. Podkreśla się, iż ambicją strategii bezpieczeństwa narodowego jest zdefiniowanie i prowadzenie przez władze publiczne działań globalnych, bardziej efektywnych i bardziej spójnych, na rzecz interesów francuskich¹⁷.

3.1. Funkcje strategiczne

Wiedza i antycypacja

Wiedza i antycypowanie tworzą nową funkcję strategiczną, traktowaną priorytetowo. Obejmuje ona pięć głównych dziedzin: wywiad (le renseignement), znajomość strefy operacji, działania dyplomatyczne, prognozowanie perspektywiczne oraz zarządzanie informacją.

Wywiad

W dokumencie stwierdza się, iż wiedza w świecie charakteryzującym się niepewnością i niestabilnością stanowi pierwszą linię obrony. To właśnie wiedza gwarantuje niezależność decyzji i pozwala zachować inicjatywę strategiczną. Powinna ona dostarczać – decydencom politycznym, jak i dowódcom wojskowym i osobom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo wewnętrzne i bezpieczeństwo cywilne – informacje pozwalające, w możliwie najbardziej szerokim zakresie, na przewidywanie i przejrzystość działań. Dlatego w przyszłości zasadnicze znaczenie będzie miał wywiad w każdym jego wymiarze, łącznie z kosmicznym. To właśnie informacje wywiadowcze mają zabezpieczać autonomię strategiczną najwyższych władz francuskich w zakresie oceny, decyzji i działania¹⁸. Dokument zapowiada systematyczne wzmocnienie francuskich sił i środków wywiadowczych w czterech kierunkach:

¹⁷ *Op. cit.*, s. 131.

¹⁸ *Op. cit.*, s. 133.

A/ Osobowym

- w zakresie pracowników kadrowych wywiadu (właściwy nabór specjalistów, zwłaszcza w dziedzinie techniki; przebieg kariery zawodowej). W celu zwiększenia jakości służby wywiadowczej i dostosowania jej do realizacji zadań w aktualnych warunkach geostrategicznych ma być utworzona we Francji Akademia Wywiadu;
- osobowych (agenturalnych) źródeł informacji (ma być zwracana szczególna uwaga na nabór i szkolenie pracowników wywiadu przeznaczonych do wykonywania tego zadania).

B/ Wzmocnienia środków technicznych (nacisk będzie położony na środki wywiadu kosmicznego, determinującego autonomię strategiczną):

- optyczne zobrazowanie na szczeblu strategicznym, operacyjnym i taktycznym¹⁹;
- bezpilotowe aparaty latające – dronów²⁰;
- środki elektromagnetyczne²¹.

C/ koordynacji działań

W celu zwiększenia efektywności wykorzystania sił i środków służb specjalnych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne oraz oszczędności w logistycznym zabezpieczeniu ich działalności, utworzono we Francji w 2008 r. Centralną Dyрекcyję Wywiadu Wewnętrznego (DCRI – Direction centrale du renseignement interieur). Dokument zapowiada utworzenie nowej instytucji odpowiedzialnej, na szczeblu strategicznym, za koordynację służb wywiadowczych – Narodowej Rady Wywiadu (CNR – Conseil national du renseignement) oraz narodowego koordynatora ds. wywiadu przy Prezydencie Republiki²².

D/ Znajomość rejonów potencjalnych operacji

Dokument zwraca uwagę na znaczenie znajomości rejonów operacji dla podejmowanych działań wojskowych. Znajomość rejonów potencjalnych operacji jest możliwa dzięki:

¹⁹ Aktualne potrzeby francuskie zabezpieczane są przez program francuski HELIOS 2 oraz we współpracy z Niemcami (system SAR-Lupe) i Włochami (program Cosmo – Skymed (od 2009 r). Będzie także wykorzystany program europejski MUSIS (Multiuser Satrlite Imagery System).

²⁰ Od 2015 roku do operacyjnego użycia wejdzie system MALE.

²¹ Element kosmiczny będzie przedmiotem programu CERES – Capacité de renseignement électromagnétique spatiale (Zdolności Kosmicznego Wywiadu (Rozpoznania) Elektromagnetycznego).

²² We Francji funkcjonują służby wywiadowcze:

– o kompetencjach generalnych: Dyrekcja Generalna Bezpieczeństwa Zewnętrznego (DGSE) odpowiedzialna za wywiad poza granicami Francji (podporządkowana Ministrowi Obrony) i Centralna Dyrekcja Wywiadu Wewnętrznego (DCRI) prowadząca działalność na terytorium narodowym (podporządkowana Ministrowi Spraw Wewnętrznych)

– cztery służby wyspecjalizowane; dwie podporządkowane Ministrowi Obrony Dyrekcja Wywiadu Wojskowego (DRM – Direction du renseignement militaire) i Dyrekcja Ochrony i Bezpieczeństwa Obrony (DPSD – la Directin de la protection et de la sécurité de la Défense) i dwie zajmujące się sprawami celnymi i finansowymi – Dyrekcja Narodowa ds. Wywiadu i Dochodzeń Celnych(DNRED – la Direction nationale du renseignement et des enquêtes douanières) i Służba Wywiadu i Działania Przeciwko Nielegalnemu Obrotowi Finansowemu (TRACFIN – Traitement du renseignement et action contre les circuits clandestins). Francuskie służby wywiadowcze zatrudniają ogółem ok. 12000 pracowników. *Op. cit.*, s. 139.

- obecności w rejonach operacji,
- wiedzy o sytuacji politycznej, społecznej i kulturalnej,
- uzyskiwaniu danych geofizycznych.

E/ Wzrost znaczenia sieci dyplomatycznej

W dokumencie podkreśla się, że dzięki rozległej sieci przedstawicielstw dyplomatycznych w relacjach bilateralnych i wielostronnych oraz urzędów konsularnych, Francja dysponuje rozległymi możliwościami uzyskiwania informacji z zagranicy przede wszystkim ze źródeł otwartych. Będą podjęte wysiłki w celu lepszego wykorzystania tych informacji tak na szczeblu Ministerstwa Sprawy Zagranicznych i współpracujących z nim ministerstwami, jak i w samych przedstawicielstwach dyplomatycznych. W tym celu rezydenci francuskich służb wywiadowczych w danym kraju mają tworzyć swoisty komitet pod przewodnictwem ambasadora, w celu koordynacji działań na miejscu i wymiany informacji.

F/ Prognozowanie perspektywiczne

Dokument podkreśla znaczenie prognozowania perspektywicznego dla strategicznej funkcji „wiedzy i antycypacji”. Ma ono charakter wielodyscyplinarnej i interdyscyplinarnej. Potrzeby w tym zakresie wymagają:

- koordynacji działań państwa na poziomie zainteresowanych ministerstw;
- uruchomienia portalu internetowego pozwalającego różnym ośrodkom na prezentowanie wyników swoich prac i badań w zakresie prognozowania perspektywicznego;
- rozwoju współdziałania między różnymi ośrodkami badawczymi, uniwersytetami, centrami dokumentacji itp;
- wsparcia badań interesujących z punktu widzenia obrony i bezpieczeństwa;
- rozwoju wymiany międzynarodowej.

G/ Zarządzanie informacją

Dokument podkreśla wagę dostępu, we właściwym czasie, decydentów wojskowych i cywilnych do informacji i jej operacyjnego wykorzystania. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki:

- przekazowi informacji we właściwym czasie;
- interoperacyjności systemów informacyjnych;
- ochronie informacji i zapewnieniu bezpieczeństwa systemów informacyjnych;
- weryfikacji informacji.

H/ Prewencja

W „Białej Księdze” stwierdza się, iż jednym z najlepszych sposobów zagwarantowania bezpieczeństwa Francji w obliczu ryzyka konfliktu lub kryzysu jest zapobieganie jego wystąpieniu poprzez wcześniejsze reagowanie na jego symptomy²³. Bezpieczeństwo narodowe powinno się więc opierać na strategii prewencyjnej obejmującej środki: dyplomatyczne, ekonomiczne, finansowe, militarne, prawne i kulturalne. W tym kontekście Unia Europej-

²³ *Op. cit.*, s. 66.

ska i Organizacja Narodów Zjednoczonych odgrywają dla Francji kluczową rolę. Strategia prewencji koncentruje się wokół trzech głównych kierunków:

- przed kryzysem; polepszenia systemu bezpieczeństwa międzynarodowego w celu zredukowania niebezpieczeństwa wybuchu konfliktu lub kryzysu;
- podczas kryzysu; ograniczenia jego skutków także z użyciem środków militarnych,
- po zakończeniu kryzysu; wspomaganie procesu stabilizacji lub rekonyliacji środkami ekonomicznymi, dyplomatycznymi i poprzez współpracę.

Realizowane poprzez francuską dyplomację działania prewencyjne w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego powinny być ukierunkowane na: redukcję źródeł napięcia, włączenie problematyki bezpieczeństwa do polityki pomocy krajom rozwijającym się oraz zapewnienie wczesnego monitoringu sytuacji groźących konfliktem w świecie i promowanie środków zaufania między państwami. Z tego względu będą rozwijane zdolności rozpoznawania sytuacji w terenie i ryzyka kryzysów. Zasadniczymi działaniami będą próby wzmacniania lokalnych zdolności zapobiegania kryzysom oraz kontynuowanie wysiłków Francji w państwach ogarniętych konfliktem na rzecz reform sektora bezpieczeństwa. Działania te obejmować będą także restrukturyzację sił zbrojnych, policji i służby celnej tych państw, ich służb wywiadowczych, sprawiedliwości i służb więziennych.

I/ Odstraszenie

Odstraszenie nuklearne stanowi zasadniczy element strategii Francji i jest ono jednym z warunków autonomii strategicznej Francji. W ocenie francuskich strategów w przewidywalnym okresie (15 lat) wyłącznym celem odstraszenia nuklearnego jest uniemożliwienie agresji pochodzenia państwowego przeciwko żywotnym interesom państwa francuskiego. Tym samym ma ono wyłącznie charakter defensywny. Z tego względu uznaje się również za możliwe włączenie swojego arsenału jądrowego do systemu odstraszenia NATO i UE. Za możliwy uznaje również dialog dotyczący form wykorzystania na potrzeby bezpieczeństwa europejskiego własnego potencjału jądrowego²⁴.

Biorąc pod uwagę różnorodność sytuacji, w obliczu których Francja mogłaby się znaleźć w dobie globalizacji, wiarygodność odstraszenia wynika z możliwości szefa państwa i posiadania w sposób niezależny całego zakresu opcji wystarczająco szerokich i środków wystarczająco zróżnicowanych. Implikuje to modernizację dwóch komponentów francuskiego odstraszenia nuklearnego: rakiet strategicznych z głowicami nuklearnymi – zainstalowanymi na atomowych okrętach podwodnych – i rakiet z głowicami nuklearnymi przenoszonymi drogą powietrzną. Mimo, iż obecnie nie zagraża Francji żadna bezpośrednia agresja, zdolność Francji do zachowania swobody działania wobec wszelkich form szantażu wymierzonego w jej żywotne interesy powinna być zagwarantowana. W strategii stwierdza się, że Francja będzie utrzymywać swoje zdolności tak długo, jak broń nuklearna będzie niezbędna dla jej bezpieczeństwa²⁵. Niezależnie od tego Francja podjęła i będzie nadal podejmować inicjatywy w zakresie rozbrojenia nuklearnego. Będzie ona szczególnie aktywna w walce z proliferacją broni nuklearnej, biologicznej i chemicznej, a także rakiet zdolnych do ich przenoszenia.

²⁴ *Op. cit.*, s. 70.

²⁵ *Ibidem*.

W dokumencie stwierdza się, że Francja będzie nadal utrzymywać swoje siły nuklearne tylko i wyłącznie na poziomie odpowiadającym jej potrzebom bezpieczeństwa i pod tym kątem będą one systematycznie analizowane. Siły te – modernizowane od dziesięciu lat – składają się z dwóch komponentów; atomowych okrętów podwodnych uzbrojonych w rakiety strategiczne z głowicami nuklearnymi (OPARB) i samolotów – nosicieli broni jądrowej. Efektem wspomnianej modernizacji będzie nowe uzbrojenie OPARB w roku 2010 międzykontynentalnych rakiet balistycznych M51. W 2015 roku zostaną one wyposażone w głowicę atomową nowego typu. Jeśli chodzi o komponent powietrzny to od roku 2009 samoloty Mirage 2000-NK3 i Rafale zostaną uzbrojone w rakiety ASMPA (dwie eskadry na terytorium narodowym i jedna na lotniskowcu). Z tą datą zostaną one wyposażone w zmodernizowaną głowicę nuklearną. W strategii podkreśla się, iż wiarygodność odstraszania nuklearnego jest w dużym stopniu wynikiem wiarygodności technicznej. Stąd będą utrzymane odpowiednie zdolności naukowe i techniczne.

J/ Ochrona

Ochrona ludności i terytorium francuskiego jest uznawana za istotę strategii francuskiej z powodu wrażliwości na nowe ryzyka, na jakie są one bezpośrednio narażone. Celem jest ochrona narodu przed kryzysami w dużej skali poprzez wzmocnienie zdolności rewitalizacji (odtworzenia sił i środków). Jest ona definiowana jako „zdolność władzy publicznej i społeczeństwa francuskiego do odpowiedzi na kryzys w wielkiej skali i natychmiastowego odtworzenia ich normalnego funkcjonowania”²⁶. Wzmocnienie rewitalizacji wymaga oceny środków i metod kontroli przestrzeni narodowej w jej wymiarze: lądowym, morskim, powietrznym i kosmicznym oraz rozwoju zdolności władzy publicznej do szybkiego reagowania w szerokim zakresie. Siły i środki łączności, informacji i ostrzegania ludności zostaną skoncentrowane w centrum przygotowań i zarządzania kryzysami. Ważną innowacją jest to, iż osiągnięcie celów operacyjnych jest traktowane odtąd jako wynik wykorzystania sił ze środków bezpieczeństwa wewnętrznego i ochrony ludności, a także sił zbrojnych w zakresie ich zadań ochrony. Łączne wykorzystanie i koordynacja zasobów cywilnych i wojskowych jest w istocie jedną z fundamentalnych zasad nowej strategii.

Zgodnie z założeniami strategii funkcja ochrony powinna być wykonywana w obliczu dwóch sytuacji ryzyka:

- zamierzonej agresji (np. akty terroryzmu, ataki na systemy informacyjne w dużej skali, groźby uderzenia nowymi rodzajami broni zwłaszcza balistycznymi, czy mogące pojawić się w przyszłości, różnego typu działania asymetryczne)
- nie zamierzonego np. w postaci katastrofy naturalnej.

H/ Interwencja

Zdolność Francji do zapobiegania konfliktom, zgodnie z założeniami „Białej Księgi” zakłada możliwość przeprowadzenia interwencji, ale uznaje za zasadnie ich ograniczenie geograficzne. Francja zmierza się w tej sferze oddziaływania militarnego do priorytetowych kierunków geograficznych od Atlantyku, przez Morze Śródziemne do Zatoki Arabskiej/Perskiej i Oceanu Indyjskiego. Są to więc obszary, na których występują największe potencjalne zagrożenia strategicznych interesów Francji (i Europy). Plany te uwzględniają także

²⁶ *Op. cit.*, s. 314.

rosnące znaczenie strategiczne Azji dla systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, ale jednocześnie ułatwiają prowadzenie polityki obecności i współpracy wojskowej w tym regionie świata (biorąc za punkt wyjścia akwen Oceanu Indyjskiego)²⁷. Francuskie siły zbrojne będą dysponować także ważnymi środkami działania w strefie Antyli – Gujany, przeznaczonymi do działań na rzecz Ośrodka Kosmicznego w Mururoa i do walki z narkotykami. Żandarmeria Narodowa i obrona cywilna w departamentach zamorskich zostaną wzmocnione²⁸.

„Biała Księga” definiuje także szereg podstawowych zasad interwencji sił francuskich za granicą:

- czynnikiem decydującym – niezależnie od tego czy będzie to ocena narodu, czy kolektywna – o podjęciu interwencji zadecyduje ocena zagrożenia pokoju i bezpieczeństwa;
- użycie sił zbrojnych musi być poprzedzone wykorzystaniem pozostałego instrumentarium oddziaływania politycznego;
- każda interwencja powinna odbywać się z poszanowaniem legalizmu międzynarodowego; prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony zgodnie z artykułem 51 Karty i decyzjami Rady Bezpieczeństwa ONZ, zaangażowania międzynarodowego z tytułu zawartych przez Francję umów o obronie, sojuszów lub prawa międzynarodowego;
- decyzja o użyciu sił zbrojnych będzie zależeć każdorazowo od okoliczności, które będą ocenione przez władze francuskie z zachowaniem pełnej suwerenności;
- legitymizacja interwencji militarnej nie ogranicza się do legalności prawno międzynarodowej. Potrzebna jest legitymizacja demokratyczna. Będzie ona tym silniejsza, jeśli cele będą przejrzyste i kiedy będzie wyrażone poparcie społeczeństwa przez jego przedstawicieli w parlamencie;
- każda decyzja zaangażowania militarnego powinna opierać się na zdolności zaangażowania na wystarczającym poziomie; na narodowym zarządzeniu użycia sił i na strategii politycznej, która ukazuje perspektywę trwałego uregulowania kryzysu, a nie tylko określenia warunków użycia sił zbrojnych w danej sytuacji;
- decyzja o celowości francuskiego zaangażowania militarnego powinna uwzględniać trwające już operacje i siły gotowe do użycia. Decyzja powinna definiować miejsce użycia sił, jeśli to możliwe czas ich użycia wraz z dokładnym wyliczeniem kosztów. Strategia francuska przewiduje użycie sił poza granicami kraju przede wszystkim w ramach działań wielostronnych. Jedynymi sytuacjami, w których

²⁷ W dokumencie stwierdza się, że równocześnie Francja zachowa zdolność interwencji i działania na zachodnim i wschodnim wybrzeżu Afryki, a także na obszarze saharyjskim. W tym regionie Francja zamierza koncentrować się na walce z nielegalną imigracją i terroryzmem. Jednym z celów oddziaływania międzynarodowego w tej sferze jest próba przekształcenia funkcjonującego systemu porozumień o obronie i współpracy wojskowej w umowy o partnerstwie między Europą i Afryką oraz współpracy w dziedzinie obrony i bezpieczeństwa. Szczególny nacisk w tych umowach położony ponadto zostanie na wzmocnienie zdolności państw afrykańskich dla utrzymania pokoju. Według stanu dzień dnia 01.01.2008 r. Francja miała zawarte porozumienia o obronie i współpracy wojskowej z: Kamerunem, Republiką Środkowoafrykańską, Komorami, Wybrzeżem Kości Słoniowej, Dżibuti, Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi, Gabonem, Kuwejtem, Katarom, Senegalem i Togo.

²⁸ W „Białej księdze” używany jest termin „bezpieczeństwo cywilne” (*la sécurité civile*). Zakres przedmiotowy jest tożsamy z używanym w Polsce terminem „obrona cywila”, a w NATO „ochrona ludności”.

takie użycie odbywałoby się wyłącznie w ramach narodowych byłaby ochrona własnych obywateli za granicą, wykonanie bilateralnych umów obronnych, łączących Francję z określonymi państwami oraz odpowiedź na pojedyncze działania przeciwko interesom francuskim.

4. Strategia obrony i bezpieczeństwa narodowego Francji

Strategia obrony i bezpieczeństwa narodowego Francji realizowana jest w trzech wymiarach: narodowym, europejskim i transatlantyckim. Priorytetem jest opcja europejska, a zasadniczym celem tej polityki jest uczynienie z Unii Europejskiej najbardziej liczącego się aktora zarządzania kryzysami i bezpieczeństwem międzynarodowym. "Biała Księga" odwołuje się do zapisów Traktatu Lizbońskiego zwłaszcza do „stałej współpracy strukturalnej” w dziedzinie obrony. Francja dąży do tego, aby Unia Europejska zwiększyła swoją rolę w zarządzaniu kryzysami poprzez osiągnięcie pożądaných zdolności militarnych i cywilnych. Dlatego też uważa, że priorytetem unijnej polityki, w tym zakresie, powinno być wzmocnienie środków działania. Wskazuje również, że pomimo znacznego potencjału sił zbrojnych państw Unii Europejskiej, posiadają one braki w stosunku do aktualnych potrzeb w zakresie współdziałania. Dotyczą one przede wszystkim systemów dowodzenia, wywiadu, łączności, przerzutu sił na odległość oraz zdolności aeromobilnych. Sposobem na ich likwidację powinno być:

- efektywne i stopniowe osiągnięcie zdolności sił do interwencji globalnej w ilości 60000 żołnierzy zdolnych do przerzutu w ciągu roku na oddalony teatr działań, z niezbędnymi komponentami powietrznymi i morskimi²⁹;
- uzyskanie przez państwa UE możliwości planowania i użycia niezbędnych siły dla podjętych operacji. Wspólnym celem powinno być osiągnięcie zdolności prowadzenia jednocześnie, przez dłuższy okres czasu, dwóch do trzech operacji utrzymania lub przywrócenia pokoju i wiele operacji cywilnych o mniejszej wadze, na różnych teatrach działań;
- osiągnięcie przez UE zdolności planowania i prowadzenia operacji wojskowych i cywilnych, równoległe z osiąganiem zdolności UE do interwencji zewnętrznych;
- zdynamizowanie i zwiększenie potencjału europejskiego przemysłu obronnego.

Mając na uwadze bilans zdolności wojskowych będących w dyspozycji Unii Europejskiej oraz doświadczenia płynącego z dotychczasowych interwencji zagranicznych NATO i Unii Europejskiej, Francja proponuje podjęcie konkretnych, wspólnych działań państw UE, zmierzających do wyraźnego wzmocnienia zdolności planowania i prowadzenia ope-

²⁹ Od stycznia 2007 roku zdolność operacyjna osiągnęły grupy taktyczne liczące 1500 żołnierzy każda. Jednakże jeszcze nie w pełni pokrywają one wszystkie potrzeby operacyjne Unii Europejskiej. Operacje pokojowe wymagają posiadania znacznych rezerw ludzkich, nie tylko w samej fazie kryzysu, ale także w fazie stabilizacji i odbudowy po zakończeniu konfliktu.

racji przez UE³⁰. Konieczne działania powinny koncentrować się w następujących przedsięwzięciach:

- zwiększenia zdolności antycypacji i analizy³¹;
- użycia środków sprzyjających cywilnemu zarządzaniu kryzysami w stosunku do wzrastających potrzeb stwierdzanych podczas realizacji działań wielonarodowych³²;
- wzmocnienia kompatybilności wsparcia zwłaszcza systemów uzbrojenia produkcji europejskiej, w celu polepszenia interoperacyjności sił europejskich i sojuszniczych;
- stworzenia europejskiego dowództwa lotniczego transportu wojskowego;
- uzyskania odpowiedniego poziomu przez siły aeromobilne i komponent lotniczo-morski;
- budowy samolotów transportu strategicznego i taktycznego, w oparciu o projekt samolotu A400M;
- uzyskania zdolności do tankowania w powietrzu;
- przygotowania stosownych rezerw pozwalających na ich wykorzystanie w operacjach zagranicznych.

Francja uważa, iż finansowanie operacji zagranicznych powinno odbywać się odgórnie zgodnie z zasadą solidarności europejskiej. Jej stosowanie wymaga przede wszystkim wzmocnienie finansowania operacji militarnych poprzez utworzenie w tym celu autonomicznego budżetu i zmianę zasady finansowania operacji zagranicznych UE (wkład wnoszącyby wszystkie państwa UE, a nie jak dotychczas tylko państwa uczestniczące w operacji) oraz zwiększenie budżetu na realizację Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa UE.

„Biała księga” zwraca także szczególną uwagę na pięć priorytetowych dziedzin zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom Unii Europejskiej:

1. wzmocnienie współpracy w dziedzinie walki z terroryzmem i przestępczością zorganizowaną;
2. ustanowienie europejskich zdolności ochrony ludności;
3. koordynację obrony przeciwko atakom informatycznym i zwiększenie bezpieczeństwa dostaw energii i podstawowych materiałów strategicznych;
4. wzmocnienie koordynacji współpracy operacyjnej na granicach zewnętrznych Unii Europejskiej.

³⁰ Za niezbędne uznaje się konieczność dysponowania przez UE stałą i autonomiczną zdolnością planowania strategicznego. Zasadnym rozwiązaniem jest też podjęcie decyzji, aby operacje wojskowe i misje cywilne UE były podporządkowane unijnej dyrekcji strategicznej.

³¹ Francja uważa za niezbędne działanie intensyfikację wspólnego wykorzystania wywiadu. Dla osiągnięcia tego celu sprawą priorytetową będzie określenie tematów wywiadowczych wspólnego zainteresowania, wymiana dokumentacji jawnej i wykorzystanie środków obserwacji kosmicznej krajów członkowskich UE, wymiana kadry szkoleniowej i stażystów.

³² Kompleksowość operacji zarządzania kryzysami powoduje konieczność wspólnego kształcenia w ramach UE wedle kryteriów europejskich interwencji zagranicznych. Już są pierwsze wspólne doświadczenia w tym zakresie. W przyszłości mogłoby być utworzone Stałe Centrum Europejskie Kształcenia Dla Potrzeb Zarządzania Kryzysami (Un centre européen permanent de formation à la gestion des crises). Zob. *Op. cit.* s. 91

Europejski wymiar strategii zawiera także postulat opracowania unijnych założeń bezpieczeństwa, mogących przyjąć kształt „Białej księgi Unii Europejskiej o obronie i bezpieczeństwie”. Francja uważa, iż powinna ona zawierać:

- wspólną analizę zagrożeń i systemu międzynarodowego;
- ponowną analizę ewolucji wielkich biegunów siły w stosunkach międzynarodowych, zwłaszcza sytuacji w Azji;
- definicję wspólnego bezpieczeństwa UE;
- precyzyjne rozgraniczenie na poziomie UE między bezpieczeństwem wewnętrznym a polityką zarządzania kryzysami za granicą;
- racjonalizację misji zagranicznych;
- doktrynalne podstawy interwencji zagranicznych i użycia siły;
- strategię komunikowania, przejrzystą z punktu widzenia obywatela.

Podkreśla się komplementarność Unii Europejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckiego. Zawarta jest tu zapowiedź, że Francja zaangażuje się na rzecz odnowienia NATO. W dokumencie stwierdza się, że przedmiotem dyskusji mogłyby być wnioski z realizacji decyzji szczytu w Pradze w roku 2002 (miejsce technologii, rola Sił Odpowiedzi NATO, organizacja struktur dowodzenia, operacja w Afganistanie, kwestie budżetowe i inne ważne zagadnienia). Natomiast celem odnowienia Sojuszu Północnoatlantyckiego powinno być osiągnięcie następujących priorytetów³³:

- dokonanie redefinicji misji NATO, adekwatnej do wspólnej analizy ewolucji zagrożeń;
- ponowne uznanie za osnowę misji Sojuszu kolektywnej obrony;
- uznanie, że istotnym zadaniem NATO jest zarządzanie kryzysami lub stabilizacja w strefie konfliktu.

Francuzi podnoszą również kwestę angażowania się NATO w dziedzinie bezpieczeństwa cywilnego lub jego udziału w ograniczonych operacjach stabilizacyjnych i odbudowy. Zadanie to uznają za dyskusyjne, chociaż przyznają, że problem ten należy postrzegać w kategoriach stosunków USA – UE. W dokumencie stwierdza się, iż od kiedy Unia Europejska jest uznawana przez Stany Zjednoczone za pełnowartościowego aktora politycznego w stosunkach międzynarodowych, odgrywającego szczególną rolę w dziedzinie cywilnej i wojskowej, przyjmującego część zwiększających się misji i ryzyka, powinno poszukiwać się nowej równowagi określającej kierunek rozwoju Sojuszu³⁴. Z tych też powodów Francja oczekuje odnowienia więzi transatlantyckiej.

Tak określona wizja stosunków transatlantyckich wymaga także zdefiniowania pozycji Francji w tych stosunkach i jej miejsca i roli w Sojuszu Północnoatlantyckim. Stwierdza się, iż od roku 1994 następuje ewolucja stanowiska Francji w sprawie uczestnictwa w działalności wojskowej Sojuszu – z jednej strony w kierunku zwiększonej obecności w całości struktur Sojuszu, a z drugiej znaczącego udziału w operacjach podjętych w ramach NATO. Przedstawiciele Francji uczestniczą w pracach wszystkich instytucji NATO z wyjątkiem dwóch, utworzonych po opuszczeniu przez Francję zintegrowanej struktury wojskowej

³³ *Op. cit.* s. 107.

³⁴ *Ibidem.*

Sojuszu w roku 1966³⁵. W 1996 r. przedstawiciel Francji zajął ponownie miejsce w Komitecie Wojskowym NATO, bowiem do tego czasu Francja była prezentowana przez obserwatora. Od 1996 r. Minister Obrony Francji bierze udział w posiedzeniach Rady Północnoatlantyckiej. Francja uczestniczy w generowaniu sił NATO bądź dla celów operacyjnych, bądź dla Sił Odpowiedzi NATO, bądź też sił rezerwy. W 2008 r. w Siłach Odpowiedzi NATO uczestniczy 7000 żołnierzy francuskich. Do tej wielkości należy dodać wydzielone siły morskie i lotnicze oraz struktury dowodzenia. Efektywne wykorzystanie tych sił odbywa się zgodnie z umową zawartą przez Francję z Radą Północnoatlantycką. Po prawie czterdziestoletniej nieobecności ok. 100 francuskich oficerów uczestniczy w stałych strukturach dowodzenia NATO. Posiadają oni szczególny status określony porozumieniem zawartym w 2004 r. między Szefem Sztabu SZ Francji a Naczelnym Dowódcą NATO w Europie.

Bez względu na powyższe rozwiązania podstawą polityki wojskowej Francji pozostaną nadal, określone jako fundamentalne, zasady ustanowione w 1966 r. przez gen. de Gaulle'a. Republika Francuska nadal podkreślać będzie:

- całkowitą niezależność francuskich sił nuklearnych;
- prawo do samodzielnej oceny zaistniałej sytuacji władz francuskich³⁶;
- prawo do samodzielnego decydowania o skali zaangażowania³⁷.

Jednakże, takie czynniki jak transformacja środowiska międzynarodowego, ewolucja NATO, zaangażowanie Francji w nowe misje Sojuszu stanowią przesłanki do reinterpretacji tych zasad³⁸. Istotnym jest także fakt, iż dwudziestu jeden z dwudziestu sześciu członków Unii Europejskiej to jednocześnie członkowie Sojuszu Północnoatlantyckiego. Wszyscy, z wyjątkiem Francji, uczestniczą w strukturze wojskowej NATO. Państwa UE (z wyjątkiem Danii) uczestniczą także w tworzeniu konstrukcji europejskiej obrony i bezpieczeństwa. Aktualnie trudno jest twierdzić o konieczności zajmowania przez Francję odmiennego stanowiska wobec NATO w sytuacji, gdy i Francja i jej europejscy partnerzy uznają kluczową rolę NATO dla wspólnego bezpieczeństwa i gdy dąży się do tego, aby wszyscy podzielali wspólną koncepcję zjednoczonej i efektywnej Unii Europejskiej w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony³⁹.

5. System obrony Francji

Podstawą systemu bezpieczeństwa Francji są środki militarne i pozamilitarne. W „Białej Księdze” zwraca się uwagę, iż tworzenie koherentnego kształtu obrony powinno charakteryzować się troską o bezzwłoczne zwiększenie, będącego w dyspozycji, sprzętu i uzbrojenia najbardziej przydatnego w operacjach i jego modernizację oraz przygotowanie programów

³⁵ Chodzi o Komitet Planowania Obrony i Grupę Planowania Nuklearnego.

³⁶ Co oznacza brak automatyzmu we francuskim zaangażowaniu militarnym i zachowanie instrumentów pozwalających na autonomię strategiczną, zwłaszcza wzrost zdolności wywiadowczych Francji.

³⁷ Co oznacza, iż żadne siły francuskie nie zostaną podporządkowane w sposób stały w czasie pokoju pod dowództwo NATO.

³⁸ *Op. cit.*, s. 108.

³⁹ *Op. cit.*, s. 110.

związanych z wywiadem (rozpoznaniem) a także przygotowaniem się do przyszłych działań. Zapowiadane jest więc wzmocnienie (traktowane priorytetowo) ochrony żołnierzy sił lądowych, morskich i powietrznych (ochrona indywidualna walczących, ochrona pojazdów opancerzonych, utrzymanie zdolności operacyjnej sprzętu i uzbrojenia, zdolności obrony przeciwlotniczej i rakiet manewrujących bazowania okrętowego). Dokument przewiduje w tym samym czasie rozpoczęcie nowych programów, zwłaszcza w obszarze funkcji strategicznej: „wiedza – antycypacja” (obserwacja, podsłuch elektroniczny, zaawansowany system ostrzegania na lądzie, morzu i w powietrzu zwłaszcza poprzez rozwój bezpilotowych aparatów latających (BAL) – rozpoznawczych i uzbrojonych), a także zdolności wojny informacyjnej: ofensywnej i defensywnej.

Dokument ten określa także nowy kształt sił zbrojnych Francji. Jest on funkcją celów operacyjnych przyjętych przez rząd na podstawie propozycji Komisji powołanej do dokonania strategicznego przeglądu obronnego i bezpieczeństwa narodowego oraz przygotowania na tej podstawie nowej strategii obrony i bezpieczeństwa narodowego Francji.

Dla realizacji celów strategicznych zostały przyjęte poniższe wielkości militarnych zdolności operacyjnych⁴⁰:

- lądowe siły operacyjne – 80000 żołnierzy (przeznaczone do przerzutu na odległość 30000 żołnierzy w czasie sześciu miesięcy, na okres roku; stałe siły alarmowe w ilości 5000 żołnierzy i siły mobilizowane na terytorium narodowym dla wsparcia władz cywilnych w liczbie 10000 żołnierzy w przypadku kryzysu o dużej skali;
- grupa lotniczo-morska (grupa lotnicza, 18 fregat, 6 atomowych, uderzeniowych OP) posiadająca zdolność przerzutu jednej lub dwóch grup morskich, amfibijnych lub ochrony komunikacji morskich;
- park 300 samolotów RAFALE i MIRAGE 2000 D (zmodernizowanych) sił powietrznych i morskich, przeznaczonych do stałej obecności na terytorium narodowym ok. 5 eskadr, do przerzutu poza terytorium narodowe 70 samolotów;
- środki lotnicze wysuniętej prewencji⁴¹ i około 10 samolotów alarmowej grupy operacyjnej.

Tabela 2. Zadania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych

Zakres działań sił zbrojnych:	wielkość komponentów i ich zdolności bojowe
siły lądowe	
udział w ochronie terytorium narodowego, jako wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego i cywilnego	przerzut w ciągu kilku dni, 10000 żołnierzy wraz z wyposażeniem
udział w interwencji w ramach akcji międzynarodowej w dużej skali na teatrze działań	przerzut 30000 żołnierzy w sześć miesięcy, na czas jednego roku na odległość 7000-8000 km
utrzymanie stałych sił do działania i autonomicznego reagowania	5000 żołnierzy w ograniczonym czasie

⁴⁰ *Op. cit.*, ss. 223 i 317.

⁴¹ W państwach, z którymi Francja ma zawarte porozumienia o obronie i współpracy wojskowej.

utrzymanie sił interwencyjnych poza terytorium narodowym oraz skoncentrowanych w punktach wsparcia na wybrzeżu afrykańskim i w Zatoce Perskiej	wg potrzeb
obecność w departamentach i terytoriach zamorskich Francji.	wg potrzeb
siły morskie	
stałą obecność na morzu strategicznych sił oceanicznych	wg potrzeb
ochronę wód terytorialnych, podejść morskich	wg potrzeb
udział w kontroli przestrzeni powietrznej i morskiej we francuskich strefach interesów (Afryka Zachodnia, Zatoka Perska i Arabska oraz Ocean Indyjski)	wg potrzeb
udział w rozwiązywaniu kryzysu	wg potrzeb
oraz: • uczestnictwo w uzyskiwaniu danych wywiadowczych, • przyjęcie dowodzenie komponentem morskim sił desantowych (MCC), • przerzut sił „wojny minowej”, • wsparcie morskie dla wykonania całości zadań.	wg potrzeb
siły powietrzne – 50000 ludzi.	
stałą gotowość samolotów nosicieli broni jądrowej	wg potrzeb
stałą obserwację i kontrolę przestrzeni powietrznej przylegającej do terytorium narodowego	wg potrzeb
uzyskiwanie danych wywiadowczych (rozpoznawczych) dotyczących rejonów operacji	wg potrzeb
przerzut sił w przypadku większego konfliktu	70 samolotów na odległość 7000-8000 km
ponadto: • przyjęcie dowodzenia komponentem lotniczym sił połączonych (Joint Forcees Air Component Command) • przerzut w ciągu pięciu dni rzut alarmowy sił (1500 żołnierzy z wyposażeniem) na odległość 7000-8000 km	

Źródło: Biała Księga s. 224-227.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, ze względu na zachowanie niezbędnej zdolności działania w systemie koalicyjnym, wielkość sił lądowych pozwala na:

- przyjęcie dowodzenia ogólnowojskowym komponentem lądowym na poziomie korpusu armijnego (Land Component Command – LCC),
- utworzenie struktury wzmocnionej dywizji NATO (2-3 ogólnowojskowe brygady francuskie i 1-2 brygady sojusznice),
- organizację wsparcia logistycznego dla komponentu lądowego⁴².

⁴² *Op. cit.*, s. 224.

Dokument zapowiada jednak zmniejszenie stanu liczebnego sił zbrojnych Francji do poziomu 225000 (w latach 2014-2015)⁴³. Siły lądowe Francji mają liczyć 131000 żołnierzy, z czego 88000 w wojskach operacyjnych zorganizowanych w:

- 8 brygadach ogólnie wojskowych, dysponujących ok. 250 ciężkimi czołgami „Leclerc”, ok. 650 BWP (typu VBCI), 80 śmigłowcami bojowymi, 120 śmigłowcami manewrującymi i ok. 25000 kompletami indywidualnego wyposażenia (typu Felin),
- 3 brygadach specjalistycznych,
- odpowiednich środkach wsparcia⁴⁴.

Przewiduje się modernizację sił morskich, obejmującą przede wszystkim środki walki podwodnej (atomowe okręty podwodne uzbrojone w rakiety balistyczne, fregaty ZOP) i zdolności wykonania precyzyjnego rażenia, w głąb przeciwnika, rakietami manewrującymi bazowania okrętowego oraz zdolności w zakresie dowodzenia i przerzutu sił z morza. Modernizacja atomowych OP z rakietami balistycznymi stanowi priorytet strategiczny. W celu wykonania powyższych zadań siły morskie, mają liczyć 44000 i będą wyposażone w:

- 4 atomowe OP uzbrojone w rakiety balistyczne z głowicami nuklearnymi,
- 6 atomowych OP,
- lotniskowiec z grupą lotniczą,
- 18 fregat,
- 4 okręty desantowe i dowodzenia.

Natomiast siły powietrzne dysponować będą:

- 300 samolotami bojowymi (RAFALE i zmodernizowane MIRAGE 2000 D, włącznie z lotnictwem morskim),
- 4 zaawansowanymi systemami wykrywania i kontroli typu AWACS,
- samolotami tankowania powietrznego i transportowymi (ok. 14 samolotów MRTT i ok. 70 samolotów transportowych).

Skala zadań w sferze bezpieczeństwa powoduje, że Francja nie zdecydowała się na ograniczenie swoich wydatków na sferę bezpieczeństwa. W pierwszym okresie, do roku 2012, budżet będzie miał charakter stały, powiększony o wskaźnik inflacji. Jednak w uzasadnionych przypadkach będzie mógł ulec zwiększeniu. W drugim okresie od roku 2012 budżet będzie zwiększany o 1% rocznie tzn. 1% plus wskaźnik inflacji⁴⁵. Do 2020 roku ogólne wydatki na obronę, oprócz emerytur, zwiększą się do 377 mld euro⁴⁶. Równolegle będzie prowadzona restrukturyzacja obejmująca istotne zmniejszenie w ciągu 6-7 lat stanów osobowych i redukcję kosztów funkcjonowania ministerstwa obrony i rodzajów sił zbrojnych. Wygospodarowane środki zostaną przeznaczone na polepszenie warunków pozostałego stanu osobowego, a przede wszystkim na zwiększenie części budżetu przeznaczone-

⁴³ W wyniku tych zmian siły zbrojne Francji mają liczyć: 131000 żołnierzy sił lądowych, 50000 w siłach powietrznych i 44000 w marynarce wojennej. *Op. cit.*, s. 228.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Op. cit.*, s 317-318.

⁴⁶ *Ibidem*.

go na sprzęt i uzbrojenie. Ta część budżetu ma wzrastać od 15,5 mld euro średniorocznie w latach 2003-2008 do 18 mld euro średniorocznie w latach 2009-2020⁴⁷.

W Białej Księdze zawarto także tezę, że racjonalizacja wydatków obronnych wymaga szybkiej „europeizacji” przemysłu zbrojeniowego. Państwa europejskie, w tym i Francja, nie są w stanie zabezpieczyć wszystkich potrzeb technologicznych wysiłkiem narodowym.. Jednakże, ze względu na preferowaną autonomię strategiczną, Francja musi chronić część własnego przemysłu zbrojeniowego. Dotyczy to produkcji przeznaczony na potrzeby broni nuklearnej i rakiet strategicznych, atomowych okrętów podwodnych oraz systemów informatycznych pracujących na potrzeby wojskowe. Natomiast w pozostałych obszarach produkcji, na potrzeby obronne, zasadą powinna być europeizacja produkcji. Zasadnym jest również, by wspólne działania koncentrowały się na takich przedsięwzięciach jak: samoloty bojowe, rakiety manewrujące, satelity, elementy elektroniczne. Polityka zaopatrywania w tym zakresie może obejmować także zakupy na rynku światowym.

W strategii poświęca się wiele miejsca bezpieczeństwu wewnętrznemu, a zwłaszcza porządkowi publicznemu i obronie cywilnej. Między innymi zakłada ona znaczne wzmocnienie sił i środków znajdujących się w gestii tych służb oraz znaczne ujednoczenie struktur i zakresu działań pomiędzy: policją i Żandarmerią Narodową⁴⁸. Innym rozwiązaniem, wskazanym w Białej Księdze jest integracja służb bezpieczeństwa wewnętrznego w jednolitą służbę – Dyрекcyję Ochrony Terytorium (DCRI)⁴⁹. Zostaną jej powierzone zadania związane z przeciwdziałaniem terroryzmowi, ze szpiegostwem i innym formami ingerencji z zewnątrz, z monitoringiem działalności ruchów o charakterze wywrotowym i radykalnym oraz z ochroną własności państwowej i związanej z bezpieczeństwem ekonomicznym państwa⁵⁰.

Nowa strategia obrony i bezpieczeństwa narodowego implikuje reorganizację władzy publicznej. Nowymi organami państwa stają się: Rada Obrony i Bezpieczeństwa Narodowego, funkcjonująca pod przewodnictwem Prezydenta Republiki Francuskiej oraz. Narodowa Rada Wywiadu. Za realizację decyzji uchwalanych przez obydwie Rady odpowiada premier. Kolejną ważną zmianą jest zwiększenie roli parlamentu w kwestiach dotyczących zaangażowania francuskich sił zbrojnych w operacje zagraniczne; zawierane porozumienia bilateralne i wielostronne o obronie i współpracy wojskowej oraz proces wdrażania zapisów „Białej księgi”⁵¹.

Istotną rolę w kreowaniu poziomu bezpieczeństwa narodowego Biała Księga przyznaje społeczeństwu. Jednoznacznie stwierdza się w niej, że warunkiem skuteczności wdrażanych rozwiązań jest nie tylko właściwa realizacja jej zapisów przez struktury administracyj-

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Dotychczas Żandarmeria Narodowa była traktowana jako rodzaj sił zbrojnych Francji i podporządkowana Ministrowi Obrony, wykonując funkcje policji wojskowej w stosunku do osób wojskowych i policyjne w stosunku do osób cywilnych. Proces ten został zainicjowany 01.01.2009 r.

⁴⁹ Dyrekcja Ochrony Terytorium (DST – La Direction de la surveillance du territoire) została połączona z Centralną Dyrekcją Wywiadu Ogólnego (DCRG – La Direction centrale des renseignements generaux) w jednolitą Centralną Dyrekcję Wywiadu Wewnętrznego (DCRI).

⁵⁰ *Defense, op. cit.*, s. 229.

⁵¹ *Op. cit.*, s. 318.

ne, ale także poparcie polityczne i społeczne⁵². W tym celu „Biała księga” przewiduje podjęcie szeregu nowych form działań, wśród których wyróżnia się:

- podjęcie szkolenia obronnego młodzieży oraz polityków samorządowych (radnych),
- powrotu do idei tzw. Dni Gotowości Obronnej⁵³,
- ustanowienie nowej formuły przygotowania młodzieży do służby państwu w postaci swoistej służby cywilnej,
- utworzenia organizacji obronnych o charakterze wolontariatu przygotowanych do działania w przypadku zagrożenia dla bezpieczeństwa Francji,
- stworzenie fundacji współpracy naukowej, których misją stanie się wsparcie Europejskich Studiów Doktoranckich;

Zmiany dotyczą także samego systemu kształcenia kadr odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i obronność. Uznaje się, że jednym z celów polityki bezpieczeństwa państwa musi stać się odpowiednie wykształcenie w zakresie odpowiadającym zagrożeniom bezpieczeństwa. Dlatego też Biała Księga zakłada przekształcenie dotychczasowego systemu szkolenia poprzez zmniejszenie liczby ośrodków (dwa ośrodki zamiast dotychczasowych 4 uczelni) oraz zmianę zakresu kształcenia (koncentracja na dwóch zasadniczych kwestiach: obrona Francji oraz sprawy zagraniczne)⁵⁴. Ponadto celem przeobrażeń sfery bezpieczeństwa jest umożliwienie nie tylko odpowiedniego poziomu szkolenia, ale także wprowadzenie synergii polityki kadrowej poszczególnych ministerstw. Za niezbędne uznano stworzenie specjalnego pionu działalności kadrowej w strukturach wywiadu, wdrożenie zasady mobilności w administracji cywilnej dla oficerów (kierowanie na wybrane stanowiska w administracji kadry oficerskiej) oraz poszerzenia wiedzy z zakresu bezpieczeństwa w programach studiów trzech najważniejszych uczelni, przygotowujących kadry administracji państwowej (ENA, ENSP, ENM)⁵⁵.

Podsumowanie

Dokument „Obrona i bezpieczeństwo narodowe. Biała Księga” zawiera strategię obrony i bezpieczeństwa narodowego Francji. Stanowi on kompleksową odpowiedź na współczesne, militarne i pozamilitarne wyzwania i zagrożenia dla żywotnych i strategicznych

⁵² *Ibidem*.

⁵³ Dzień Gotowości Obronnej (JAPD – Journée d’appel et de préparation à la défense). Obowiązkowe zajęcia w zakresie obronności w szkołach dla młodzieży w wieku od 16 i od 18 lat (w zależności od typu szkoły), wprowadzone we Francji w roku 1998 po likwidacji obowiązkowej, zasadniczej służby wojskowej.

⁵⁴ Dotychczas kształceniem w zakresie obrony i bezpieczeństwa zajmowały się: Instytut Wyższych Studiów Obrony Narodowej (IHEDN – Institut des hautes études de la défense nationale), Centrum Wyższych Studiów Uzbrojenia (CHEAr – Centre des hautes études de l’armement), Instytut Studiów i Badań Bezpieczeństwa Przedsiębiorstw (IHRSE – Institut d’études et de recherche pour la sécurité des entreprises) i Narodowy Instytut Wyższych Studiów Bezpieczeństwa (INHES – Institut national des hautes études de sécurité).

⁵⁵ We Francji funkcjonuje pojęcie wielkich szkół, przygotowujących kadry dla służby państwowej, m.in.: ENA (École nationale d’administration) – Narodowa Szkoła Administracji
ENSP (École nationale supérieure de la Police) – Wyższa Narodowa Szkoła Policji
ENM (École nationale de la magistrature) – Narodowa Szkoła Adwokatury.

interesów narodowych Francji. W realizacji strategii pozwala na zachowanie przez Francję autonomii strategicznej i jej roli w kształtowaniu bezpieczeństwa międzynarodowego i europejskiego. W wymiarze zewnętrznym nowymi elementami strategii są: zapowiedź pełnego udziału w strukturach NATO (aczkolwiek na warunkach francuskich), utożsamienie interesów bezpieczeństwa Francji i Unii Europejskiej oraz wzmocnienie autonomii Unii Europejskiej w zakresie reagowania kryzysowego poprzez stworzenie odpowiednich zdolności operacyjnych, organizacyjnych i finansowych. W wymiarze wewnętrznym *novum* stanowi: wzmocnienie roli parlamentu i zwiększenie wpływu społeczeństwa na kształtowanie i realizację strategii i polityki obrony oraz bezpieczeństwa Francji, kompleksowe traktowanie bezpieczeństwa, bez rozgraniczeń resortowych a także określenie nowej funkcji strategicznej, definiowanej jako „wiedza – antycypacja”. Jednocześnie nowo przyjęta strategia jest kontynuacją poprzedniej nie tylko w zakresie jej misji i celów, ale także w dążeniu do wzmocniania tych sil i środków, które decydują o zachowaniu autonomii strategicznej najwyższych władz francuskich w zakresie oceny sytuacji, decyzji i podjętych działaniach w dziedzinie obrony i bezpieczeństwa Francji.

The French ‘White Paper’ – national security and defence Summary

In July 2008 the ‘White Paper’ on ‘National defence and security’ was published in France.

It is the result of the work of the expert group appointed on 23rd August 2007⁵⁶ and chaired by Jean-Claude Mallet. The group recognized that French national defence and security must be pro-active and not be based on the habits and assumptions of the past. The ‘White Paper’ contains the global strategy of national defence and security adjusted to contemporary challenges. This strategy is to guarantee the security of the fundamental national interests in the national, European and worldwide dimension. It is also to prevent the consequences of the following threats: terrorism, the proliferation of the weapon of mass destruction and the negative results of globalization.

⁵⁶ Allocution à l’occasion de l’installation de la commission chargée d’élaborer un nouveau Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale (<http://militant13-over-blog.com/article-11950970.html>).